

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

Tit. 18. De Furtis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

Specialiter verò de spoliatoribus fideiū negotiantium, navigantium & naufragorum, statutum fuit in Conc. Lateran. sub Alex. III. tales excommunicandos esse c. 3. h. t. quæ excommunicatio hodie reservata est summo Pont. per Bullam Cœnæ Domini. Extantque ea de re Constitutiones Julii III. & Pauli III. apud P. Match. lib. 2. tit. 14. Pii V. Gregorii XIII. apud Zerolam 2. p. v. *Naufragium*. Planè Julius III. eandem excommunicationem hujusmodi raptoribus infligit, & bona fide consilium auxiliumque naufragis impertientes indulgentiis donat. Dicitur autem excommunicationem evitant, inquit Zerola d. loco, primò qui bona naufragorum suscipiunt, animo restituendi ea suo domino, nisi fuerint in mora, secundò quando ignorant bona esse naufragorum, tertio, quando dominus ea eiecit animo non recuperandi, vel pro derelictis habuit; quod non præsumitur, cum nemo præsumatur iactare suum: adeoque lex de confiscatione bonorum naufragantium esset tyrannica, inquit Zerola d. loco. Quod enim jus habet fideus, inquit Constantin. Imp. l. 1. Cod. de naufragis lib. 11. in aliena calamitate, ut in re tam luctuosa compendium secleretur.

Quantum ad incendiarios attinet, ii sunt vel Ecclesiarum seu rerum Ecclesiasticarum, qui scilicet dolo malo in Ecclesiam vel alia pia loca ignem injecerunt, & tales ultra damni restitutionem excommunicari sunt ipso facto; vel rerum profanarum, & excommunicandi sunt: factaque publicatione seu denuntiatione ab Ecclesia non ab alio absolvi possunt, quam à summo Pontifice, cap. Tua nos 19. inf. De sent. excommunicati. nisi in mortis articulo, quo casu quilibet sacerdos eos absolvere potest, & absolute sepeliri in cœmeterio seu loco sacro Compelluntur tamen hæredes ad satisfaciendum, quatenus facultates defuncti ferunt illis, qui per incendium damnatum passi sunt, ut saluti animæ consulatur, cum non dimittatur peccatum, nisi restituatur ablatum, cap. In litteris 5. h. 2. Quod aliter se habet de jure Civili, quo delicta cum persona defuncti extinguuntur, l. Defuncto D. De publ. iudicis, l. Sancimus Cod. de pœnis. Vide Covar. lib. 3. Par. resol. cap. 3. n. 7. vers. Tertio inquirendum. Eodem jure incendiarii qui ob inimicitias vel prædæ causa intra oppidum ignem in domum aliquam vel alium locum intulerint,

capite puniuntur, & plerumque vi exutuntur, l. Capitalium 28. §. incendiarii 12. D. De pœnis. Quæ pœna hodie apud nos recepta est, teste Damhoud. in Braxi Crimin. cap. 95.

TITULUS XVIII.

De Furtis.

§ I.

Furti definitio enucleata.

1. Furtum unde dicatur, & quid Furti nomine veniat.
2. Furtum & rapinam specie distingui.
3. Furti definitio enucleata.

Cum viderimus de raptoribus seu rapto, qui est species furti; Insti. de vi bon. rapt. in princ. sequitur ut agamus de furtis in genere eoque magis, quod, ut ante diximus, circine Decalogi furtum subjungatur homicidio & adulterio.

1. Ubi præmittendum primo, Furtum dici vel à Furvo, id est nigro, eò quod clam & obscure fiat, & plerumque nocte, vel à Fraude, vel à ferendo, vel à Græco sermone, quod *φῶπας* fures appellant, similiter à Ferendo, l. D. h. 1. Alciat. 1. Disput. cap. 19. Secundò, quamlibet illicitam rei alienæ acceptionem sive occupationem generaliter vocati Furtum & Rapinam, can. Si quid xiv q. 5. ubi dicitur, Si quid in vestris & non reddidisti, rapuisti Sic Exod. 20. & in Decalogo dum prohibetur furtum, omnis iniqua rei alienæ usurpatio, sive sit furtum, sive rapina, sive usura, sive alia, nomine furti intelligenda est.

2. Alias furtum & rapina distinguuntur, tamquam duæ distinctæ species, ut patet ex Justiniano Inst. De obligat. qua quasi ex delicto nascuntur in princ. ubi hæc quatuor Furtum, Rapinam, Damnum, Injuriam, separatim enumerat satis indicans illa natura & specie distingui: & ex Juriscons. in l. 2. §. si in re D. De vi bonor. rapt. ubi ait, non minimam esse differentiam inter eum, qui clam facit, & eum, qui vi rapit: idemque probatur ex Philosopho lib. 5. Ethic. cap. 2. circa finem: & denique hac ratione, quia furtum ex sua ratione dicitur acceptionem rei alienæ, clam

clam factam, & ignorante domino; rapina vero eodem confcio, ac vim patiente; atque ita rapina includit in sua ratione violentiam, quam furtum excludit. Vide Covarr. ad cap. Peccatum p. 2. §. 1. n. 1. & 2. De R. I. in 6.

3. Furtum itaque prout à rapina distinguitur, est rei alienæ fraudulosa contrectatio, lucri faciendi gratia, vel ipsius rei, vel etiam usus possessionisve, l. 1. in fine D. h. s.

Dicitur rei alienæ; quia propriæ rei, quatenus propria est, contrectatione, non fit furtum, Dico, quatenus propria est; quia quatenus alteri est communis, commodata, vel oppignorata, potest fieri furtum, eo quod tunc auferatur & intervortatur illi sua pars, vel usus, vel securitas, quam in ea re habebat. Ideoque si quis re commodata, deposita vel oppignorata aliter utatur, quam acceperit, furtum facit, dommodò ad sit animus fraudandi dominum, qui magis inspicitur, quam res, *can. fm. xiv. q. 6.*

Dicitur fraudulosa; quia simplex contrectatio non est furtum, nec furem facit, nisi ei fraus sit admixta. Duo autem vel tria includit hæc particula fraudulosa. Primum, ut contrectans rem sciat esse alienam: nam si putet probabiliter esse suam, aut se habere jus illam contrectandi, non committit furtum, quia est extradolum & fraudem, sine qua furtum non committitur, l. Qui injuria 53. D. hoc tit. l. Furtum 37. D. De usucap. Secundo, ut contrectatio fiat in scio & invito domino: nam qui contrectat rem, domino volente & consentiente, aut putans probabiliter dominum consentire, si ve verè sive falso id putet, furtum non facit, l. De eo 63. D. De donat. inter vir. & uxorem, l. Inter omnes 46. §. restit. 7. D. hoc tit. volenti enim & consentienti non fit injuria; nec quis fraudare eum dicitur, qui scit & consentit, l. Quod autem 6. §. præterea D. Qua in fraudem credit. &c. In dubio autem intelligitur quis invito & verante si ve non consentiente domino contrectare rem, quando dominus ignorat, l. Qui unus 48. §. quod si dominus D. h. s.

Per hanc itaque particulam à definitione furti excluditur rapina: nam licet hæc fiat etiam lucri faciendi gratia, &c. tamen non fit occultè & fraudulenter, sicut furtum, sed aperta invasione, per vim & arma, ut patet ex Tit. De vi bon. rapt. & Ad L. Jul. de vi priuat. Satisque col-

ligitur ex dictis, non necessario adieci definitioni clausulam, *in invito domino*, quia hæc includitur in dictione fraudulosa.

Dicitur, contrectatio; quod est genus definiti: nam omne furtum est contrectatio, non è contra, ut patet ex dictis. Nec sufficit animus seu conatus contrectandi ad furem constitutum, l. 1. §. inde sola cogitatio, l. Vulgaris §. qui furti D. h. s. l. 3. §. si rerum D. De acquir. vel amit. possess. Ideoque si quis intraverit alienam domum furandi animo, & nihil adhuc contrectarit, non tenebitur ad actionem furti, d. §. qui furti; sed injuriarum aut de vi, si per vim intraverit arbitrio Judicis puniendus; l. Saccularii 7. D. de extraord. criminib. Sed nec verbo nec scriptura quis furtum facit, quia si non contrectat rem, l. Si quis uxori 53. §. neque verbo 19. D. hoc tit. veluti si quis furandi animo neget depositum, neque enim furtum est ipsa iniciatio, licet propè furtum sit, l. Infricando 67. D. eod.

Contrectare autem non tantum est loco movere & auferre, sed attingere seu atrectare, modò fiat defraudandi dominum causa. Unde rei immobilis, veluti supdi, locive fraudulosa occupatio non est propriè furtum, l. Quam rem 38. D. De usucap. l. Verum 25. D. hoc tit. licet veteres quidam, Masurius & Sabinus securi, aliter existimant, §. 7. Infric. De usucap. Gellius lib. 11. cap. 18. Ratio est, quia hæc res contrectari, auferri vel occultari, fraudandi dominum causa, non possunt, d. l. 25. Nam contrectari est quasi manu tractari, quod non nisi de re mobili dici potest. Et hinc etiam, si quis majoris ponderis quid aperuerit vel refrigerit, quo totum tollere non possit, non est furtum sed earum partium tantum, quas tulit, l. Vulgaris 21. §. item si majoris 8. D. eod. Hinc insuper rei incorporalis non fit furtum: veluti, si quis fraudulose impediatur, ne vicinus sua servitute utatur, quia res incorporalis nec tangi nec contrectari potest, sicut nec tradi, l. Servus 43. §. incorporalis D. de acquir. rer. dominio. Ideoque licet quis, intervortendæ possessionis gratia, quæ incorporalis est, rem alterius contrectans, furtum facere non videatur, facit tamen in re corporali, ac mobili, & sic per consequentiam dumtaxat, quatenus sublata re corporali intervortitur jus in corporale, quod alter in ea re habet,

Dicitur

Dicitur furtum, lucrandi causa, quia qui ancillam alterius celat vel abducit libidinis causa, non dicitur facere furtum, l. *Verum* 39. D. eod. nec enim factum quaeritur, inquit Ulpian. sed causa faciendi: causa autem faciendi libido fuit, non furtum. Excusatur proinde a furto etiam is, qui occulte capit rem alienam, extrema urgente necessitate, c. 3. h. t. nam tali casu, quis rem alienam accipiendo, videtur accipere quasi propriam vel saltem communem, quia jus positivum cedit naturali, quo omnia sunt communia. Alioquin non multum urgens necessitas non excusat, eo que casu capiens rem poenitere debet & puniri mitius, d. c. 3. & ibid. Glos. Vide Covar. in c. *Peccatum* p. 2. §. 1. n. 3. Similiter non est dicendus fur, qui compensandi causa, dum aliter suam recuperare nequit, rem alienam capit.

Additur furtum, vel ipse rei etiam minimae, d. *Quam rem in sine*, ut scilicet illam totam sibi habeat.

Additur quoque furtum, vel usus ejus, sic enim, qui rem commodata, deposita, aut oppignorata alteri, aliter utitur, quam acceperit, furtum facit, §. *furtum autem fit* Institus. eod.

Non solum autem furtum committit is, qui rem alienam surripit, sed & qui spe lucri furem recipit & celat, c. 4. h. t. l. *Qui vas* 48. §. 3. D. eod. Gomez lib. 3. *Var. resol. cap. 5. n. 15.* Teneturque quilibet furti conscius iudici ex officio in furem inquirenti, vel etiam ad instantiam partis laesa, secundum Canones, iudicare furem, d. c. 4. *Gutierrez lib. 1. Cap. quest. c. 11.* Estque recepta usu praxis monitionum seu mandatorum ad suam revelationem, ut ajunt, idque in subsidium, & quando veritas aliter haberi non potest Conc. Trid. Sess. 25. c. 3. *De reformat.* *Gutierrez d. loco.* *Maranta De jurisdict. p. 3. c. 4. n. 49. & seqq.* *Pial. p. 2. c. 4. art. 13. n. 14.*

§. II.

De furti generibus & poenis.

1. Furtum aliud manifestum; aliud non manifestum.
  2. Item aliud diurnum, aliud nocturnum, &c.
  3. 4. Poena furti de jure Civili & Canonico.
1. Furtorum duo sunt genera, manifestum & nec manifestum. Manifestum est, quando

fur deprehenditur cum re furtiva, antequam eò loci pertulerit, quo destinatar eo die, quo furtum fecit, manere cum re furtiva, l. 4. D. h. t. sive deprehendatur in ipso actu furandi, sive in loco, in quo furtum fit, sive in alio, modò deprehendatur priusquam ad locum destinatum pervenerit. Furtum nec manifestum est, quod non est manifestum: nam furtum nec manifestum in legibus xli. Tab. idem est, quod non manifestum.

Utrumque hoc genus ex adjunctis, alijsque circumstantiis, variè dividitur: nam aliud dicitur Conceptum, aliud Oblatum, de quibus §. 4. *Institus eod.*

2. Ex tempore, aliud dicitur Diurnum, aliud verò Nocturnum.

Ex persona furis aliud dicitur Domesticum; quod scilicet fit patrifamilias ab aliquo de familia v. g. ab uxore, quod peculiariter rei amotae nomine appellatur; vel à servis aut liberis vel ministris: aliud dicitur non domesticum, cuiusmodi sunt reliqua.

Ex loco, aliud fit in tumultu, v. g. incendij, ruinae, naufragij, &c. & hoc gravius est cæteris, quia tum major occasio est furandi, cum quis res suas minus valet custodire, l. 18. *Cod. eod.* aliud fit in balneo, unde balnearii fures, qui furantur vestimenta eorum, qui sunt in balneo aut se lavant; quod ex eadem causa gravius est.

Aliud denique est arborum furtim caesarum; aliud gregis, quod Abigeatus dicitur: aliud simplex, aliud improbum, aliud improbius, Quorum distinctiones serviunt ad exaggerandam vel levandam poenam.

3. Poena autem furti manifesti de jure Civili, extra seu præter rei furtivae persecutionem, est quadrupli, nec manifesti, verò dupli. Persequimur autem rem aut conditione furtiva, aut rei vindicatione, aut actione ad exhibendum; Inter quas & furti actionem, quid interfit, vide Interpp. ad *Instit. Justin. h. t.* sicut & adversus quos habeat locum utraque poena & actio furti. Sed & criminaliter ad vindictam publicam de furto agi potest: & quidem jure Civili extra ordinem ad poenam arbitrariam, l. *fin. D. eod. l. fin. D. De privato delictis*, Hodie verò ex Frederici Imp. Constitutione in §. *si quis quinque solidos*; *De pace tenenda, in usib. Feudor.* qui

qui rem quinque solidis valentem, aut plus, fuerit furatus, laqueo suspendi iubetur; si minus, scopis & forcipe excoiri ac tundi. Quod & usus passim ferè recipit. Vide Wefemb. D. ad h. 1. circa finem, & Covar. Var. resolut. lib. 2. c. 3.

4. At verò Jure Canonico Clericis, in furto graviori capius, & de eo convictus, sive per sententiam, sive per confessionem, sive per evidentiam rei, deponitur, can. Presbyter. Dist. 81. Junta Glof. ibid. in V. captus; verbaliter scilicet, ut notat Joan. And. in e. Tua inf. Depoñit; Abbas in e. At si Clerici sup. De judicis; & in monasterium detruditur, d. c. Tua Holtien. in Summa h. 1. §. fin. Infaper efficitur infamis, sicut laicus, condemnatus in foro sæculari; nam quicumque fit infamis secundum leges, etiam fit infamis secundum Canones, arg. can. Infamis. v. 1. q. 1. Dixi, in furto graviori; quia pœna ista non est imponenda, quando est furtum parvi momenti.

TITULUS XIX.

De Usuris.

§. I.

Usura quid sit, & quibus modis accipitur.

- 1. Usura quid sit.
- 2. 3. Quot modis accipitur: & definitio ejus enumerata.
- 4. Antisæcristiana jura Civili licita, & Canonico prohibita.

Furto proxima est usura: nam & species est rapinæ, can. Si quis usuram xlv. q. 2. imò non minus crudelis est, qui trucidat pauperem fœnore, quam qui subtrahit aliquid vel eripit diviti eam. Quid dicam xlv. q. 4. & ex eodem fonte manat, quo furtum, nempe ex avaritia, teneturque usurarius non minus, quam fur, de restitutione, c. Cum tuus. e. Tua nos q. c. Consultus 10. & alii h. c. aded ut quamvis debitor juraret creditori se usuras solutas non reperiturum ad eam tamen restitutionem per Judicem Ecclesiasticum compelli debeat, c. Quia frustra 14. hoc tit.

Usura, si propriam notionem spectes, idem valet, quod usus: unde & Latine dicimus, quem habere vel alicui eripi usuram, hujus lucris; & Cicero alibi, natura, inquit, dedit usuram vitæ, sicut pecuniæ. Inde transfertur ad significandum incrementum, quod tanquam fructus provenit ex usu cujusque rei. Ita Cicero de Senect. Terra nunquam sine usura reddis, quod recipit. Hinc factum est, ut lucrum, quod ex usura seu usu pecuniæ provenit, tam sacri Canones quam leges usuram appellant: hoc tamen discrimine, quod leges civiles usuram magis in pecuniâ numerata constituant, aliâ autem res, quæ jure accessione veniunt: in vicem usurarum accipi velint, l. Si u qui §. 1. D. De piguar. l. Si ea pactione, l. Si ea lego 17. C. h. t. jus verò Canonicum in quavis accessione lucri supra sortem principale, ut patet ex can. Consultus xlv. q. 3. per tot. sive expressè sive tacitè hoc lucrum conceptum sit. Idem lucrum etiam vocatur Fœnus, l. Improbum Fœnus C. Ex quibus causis infamia & c. toto tit. D. & C. De nautico fœnore; à fœru scilicet seu fœtura quadam pecuniæ parientis atque incrementis, ut ait Vatro apud Gellum lib. 16. c. 2. & Græcè eadem ratione τρόνος appellatur, quasi sit quidam partus, seu fructus pecuniarum, ut auctor est Aristot. 1. Polit. c. 7. Et hinc Fœnerare & Fœnerari, can. 1. xlv. q. 3. l. Qui sine D. De negot. gestu & similib. quæ tamen non semper capiuntur in malam partem, ut Deuter. 19. Fœnerabilia gentibus multâ, & à nullo fœnus accipies, id est, mutuabis Ecclesiast. 29. Fœnerare, proximo tuo in tempore necessitatis.

2. Tripliciter autem nomen Usuræ hoc Tit. capitur; Primò, pro voluntate ineundi contractum usurarium seu percipiendi lucrum ex mutuo ultra sortem; sicque nihil est aliud, quam voluntas capiendi lucrum supra sortem ex vi mutui. Nam & sola voluntate seu intentione usuram committi patet ex cap. Consultus 10. h. t. & illis Christi verbis, Luca: 6. Mutuum date, nihil inde sperantes; sive scilicet principaliter, sive minus principaliter; tanquam pretium mutui, seu tanquam debitum ex obligatione justitiæ propter mutuum seu ex mutuo nata: quia per mutuum nulla ad tale lucrum nascitur obligatio, & ideo iniquum est illud sperare, tanquam ex obligatione justitiæ per mutuum inducta. Secundo sumitur pro ipsa

